

PEDAGOGISCHE AANDACHTPUNTEN BIJ LESSEN OVER HET THEMA UITSLUITING

Het thema uitsluiting is een gevoelig onderwerp dat heftige emoties kan oproepen bij mensen. Het is essentieel dat je als leerkracht aandacht besteedt aan zowel de inhoud van de les als de gevoelens die het kan oproepen. Hier zijn enkele tips uitgewerkt om een pedagogisch verantwoorde les over het thema uitsluiting te verzorgen.

1. Creëer een veilige en ondersteunende leeromgeving

Veiligheid voorop: Zorg dat de klas een veilige plek is waar leerlingen zich vrij voelen om hun ervaringen en gedachten te delen. Hanteer duidelijke verwachtingen over omgang met elkaar:

- We hebben respect voor elkaar en elkaars mening.
- We proberen niet te oordelen maar door te vragen.
- We spreken in 'ik-taal'.
- We helpen elkaar.

Voorbeeldgedrag: Laat als leerkracht zien hoe je op een respectvolle manier met het thema uitsluiting omgaat. Leef bovenstaande verwachtingen voor, toon empathie en laat zien dat je openstaat voor diverse meningen en gevoelens.

2. Hanteer emoties met zorg

Respecteer emoties: Sommige leerlingen kunnen heftige gevoelens ervaren tijdens de les, zoals verdriet, woede of schaamte. Zorg dat er ruimte is voor deze emoties. Bied ondersteuning aan leerlingen die zichtbaar moeite hebben en stel voor om na de les nog even met hen te praten.

Begeleid gesprekken zorgvuldig: Houd toezicht op de manier waarop leerlingen met elkaar praten. Corrigeer respectvol als er oordelen of kwetsende opmerkingen worden gemaakt en herinner de klas aan de omgangsverwachtingen.

3. Als het gaat over eigen ervaringen met het thema uitsluiting [o.a. in les 2]

Check-in op gevoelens: Vraag hoe leerlingen zich voelen als ze aan het thema denken. Dit helpt je in te spelen op eventuele gevoelens van ongemak, angst of verdriet en geeft inzicht in de emoties die aanwezig zijn in de klas.

Delen met de klas: Als er een veilige setting in de klas geboden is en je voldoende vertrouwen in eigen pedagogisch handelen hebt, kun je de leerlingen aanmoedigen om hun gedachten te delen, maar dwing niemand. Voor sommigen kan het delen van gevoelens over dit onderwerp moeilijk zijn. Geef ruimte voor wie wil praten, maar respecteer stilte of terughoudendheid.

Herkenbare situaties: Kies voorbeelden die aansluiten bij de leefwereld van je leerlingen, zoals pesten op school, buitensluiting bij vriendschappen, of uitsluiting vanwege huidskleur, taal of interesses. Als je merkt dat het onderwerp de leerlingen erg raakt, kun je er juist voor kiezen om de voorbeelden wat meer op afstand te houden. Het is dan makkelijker voor de leerlingen om erover te praten.

Wat je niet moet doen: De wetenschap heeft onderzoek gedaan naar benaderingen van het thema uitsluiting. Uit onderzoek blijkt dat empathie voor buitengesloten klasgenoten proberen op te wekken averechts werkt. Wat je wel kunt doen, is inzicht bieden in eigen handelen en bied handelingsalternatieven. Geef ook zelf het goede voorbeeld en complimenteer leerlingen die dat ook doen.

4. Stimuleer positieve groepsdynamiek en sfeer

Samenwerken: Tijdens de lessen wordt er op verschillende momenten samengewerkt. Zorg ervoor dat de leerlingen samenwerken in wisselende groepjes. Dit zorgt voor interactie tussen verschillende klasgenoten en voorkomt dat steeds dezelfde kinderen samenwerken. Let op dat iedereen betrokken is en zich welkom voelt.

Empower leerlingen: De lessenserie stimuleert leerlingen om na te denken over hoe ze uitsluiting kunnen tegengaan, zowel binnen als buiten de klas. Bied ruime aandacht voor de oplossingen die door de leerlingen worden aangedragen.

Complimenteer inspanning: Geef de leerlingen erkenning voor hun deelname en inzet. Dit versterkt hun gevoel van veiligheid en waardering binnen de klas.

5. Slachtoffers van toen kunnen zelf ook daders worden in het nu

Mensen van Joodse afkomst en uitsluiting: In dit lespakket wordt de Holocaust als voorbeeld gebruikt van de uitsluiting van een groep mensen. Tijdens de Holocaust werden mensen van Joodse afkomst systematisch buitengesloten door een grote groep, met enorme tragische gevolgen. Het is echter onjuist om te denken dat de slachtoffers van toen, mensen met een Joodse afkomst, zelf geen daders van uitsluiting van andere mensen of groepen kunnen zijn. Het doel van dit lespakket is om het thema uitsluiting voor iedereen bespreekbaar te maken en zo bij te dragen aan meer inclusie.

Aanbevolen leefregel: Je zult geen dader, slachtoffer of toeschouwer zijn.

6. Nazorg en verdere begeleiding

Wees beschikbaar: Voor sommige leerlingen kan het thema uitsluiting extra gevoelig liggen. Laat hen weten dat ze altijd met je kunnen praten, ook na de les. Bied, indien nodig, extra ondersteuning aan via bijvoorbeeld de school of externe partijen, zie hiervoor de laatste slide van elke les.

Blijf het onderwerp bespreekbaar maken: Het thema uitsluiting verdient blijvende aandacht. Zorg ervoor dat dit niet eenmalig in een les wordt behandeld, maar dat inclusie een terugkerend onderwerp blijft in de klas.

Door tijdens de les over uitsluiting aandacht te besteden aan de gevoelens van leerlingen, geef je hen niet alleen inzicht in de problematiek, maar creëer je ook een veilige omgeving waarin zij leren om elkaar te respecteren en samen te werken aan een inclusieve schoolcultuur.

Met deze tips zorg je voor een pedagogisch verantwoorde les, waarin zowel het thema als de emotionele impact centraal staan.